

SCHIȚĂ DE PORTRET AL REGINEI MARIA

Ștefania Ciubotaru

(MUZEUL NAȚIONAL COTROCENI)

Motto: S-a spus despre ea că a format o întreagă generație – toți bărbații au fost îndrăgostiți de ea, toți artiștii inspirati de ea, toate femeile au dorit să-i semene.

Regina Maria – o mare regină a Românei și una dintre cele mai mari ale Europei – s-a născut în anul 1875, în Kent, la Eastwell, într-o casă mare de piatră cenușie, înconjurată de un imens și frumos parc englezesc.

Regina Maria scria în amintirile sale: „*copilăria noastră a fost o copilărie fericită și fără griji, copilăria unor copii bogați și sănătoși, feriți de loviturile și de asprele realități ale vieții.*”¹

În timpul marilor vacanțe petrecute la Osborne, o imensă bucurie o cuprindea: plaja, jocurile pe nisip, marea, căutarea cochiliilor. Foarte aproape de Osborne se găsea Swiss Cottage, locul unde tatăl său, Alfred, ducele de Edinbourg, avea o frumoasă grădină, unde copilul de atunci va descoperi frumusețea florilor ; aici va întâlni, pentru prima dată, marele crin al Fecioarei, pe care viitoarea regină îl descria astfel: „*minunat, frumos, nobil, cu tija înaltă și flexibilă, având în ea ceva sacru, amintind de crinul frescelor religioase. Iar parfumul său! Miros penetrant, îmbătător deasupra tuturor. El mă amețea și mă învăluia cu o încântare ce izvora dintr-o lume bilbică legendară.*”²

Mai târziu, într-un voiaj în Italia, la începutul unei minunate primăveri, regina Maria, vizitând Palatinul, a fost emoționată de grandoarea palatului împăraților Romei, dar și încântată la vederea crinilor în floare, răspândiți printre ruine. Un singur gând și o singură dorință ardentă a început să o domine și anume, aceea de a avea crinii Palatinului, pentru a-i planta în parcul de la Cotroceni.

Regina Maria a reușit plantarea crinilor Palatinului la Cotroceni, așa cum reușise să ducă pe terasele Balcicului crinul Swiss Cottage. În amintirile ei, scria că: „*între aleea mea de crini de la Balcic și primii crini admirați în grădina Papei, viața mea aproape întreagă se găsește încadrată*”³

În ceea ce privește formația ei intelectuală, nu studiile au fost cele care au contribuit la formarea sufletului și caracterului reginei Maria. Ea l-a cunoscut pe Shakespeare în teatrele germane, mai ales la Coburg, a cunoscut dramele lui Goethe și Schiller. Mai târziu, la München, ea va fi atrasă și în același timp încântată de muzica lui Wagner, dar nici unul dintre aceste genii creatoare nu va avea vreo influență asupra dezvoltării sale

¹ Maria Regina Românică, *Povestea vieții mele*, vol.I, ediția a II-a, cd.Moldova, Iași, 1990, p.8.

² Em.Panaitescu, *Marie, Reine de Roumanie*, p.7

³ *Ibidem*, p.9.

spirituale. Pentru puțin timp, regina Maria a fost tentată de filosofie și de câteva ori a avut plăcerea de a cita, în conversațiile ale, pasaje din Fr.Nietzsche. Singurele cărți pe care, însă, întotdeauna le citea cu o nouă plăcere erau „Saga Scandinavia” și „Biblia”, unde găsea curajul de a spune deschis și de a susține cu fermitate adevărul. Cerul, marea, soarele, luna, stelele, pământul cu vegetația și florile ale au fost maeștrii și inspiratorii săi și, așa cum spunea chiar ea, „ *o dragoste invincibilă trăiește în inima mea, o lumină pe care nimic, nici deziluzia, nici descurajarea, nici chiar neîncrederea și neînțelegera oamenilor nu o poate întuneca. Crediința mea înteroară este mai puternică decât tot , invulnerabilă și inexpugnabilă, ea a devenit o platoșă împotriva rănilor existenței.*”⁴

Din păcate, copilăria a trecut, iar adolescența Maria a devenit, la numai 17 ani, prin căsătoria, la 10 ianuarie 1893, cu principele moștenitor Ferdinand al României, principesă moștenitoare a unei țări îndepărtate, necunoscute. În noua sa țară, tânăra principesă s-a simțit, de la început, singură, fiind obligată să lupte pentru a deveni ceea ce a devenit – o regină iubită de popor și care, la rândul său, s-a confundat cu poporul căruia i-a devenit regină, declarând „ *că dragostea pentru țara sa devenise religia sa.*”⁵

Crescută într-o atmosferă de libertate cvasi-totală, ferită cu abilitate de implicațiile politice și dinastice ale rangului său, tânăra principesă era total nepregătită pentru rolul pe care i-l hotărâseră monarhii, și clasa conducătoare din România. Pentru Regele Carol I – în concepția căruia existența se confunda cu ideea de datorie, atribuțiile unei tinere principese moștenitoare nu se puteau desfășura decât în cadrul domestic, sub zeloasa supraveghere a suveranului, iar unica ei menire era perpetuarea dinastiei . Orice alte activități care depășeau cadrul rigid al protocolului – mondenitățile, sportul, ba chiar o simplă plimbare – erau considerate frivolități și prompt sancționate. Pagini întregi din „*Povestea vieții mele*” evocă, în accente dureroase, voința neclintită a unchiului, care înăbușea dorințele firești, împiedicând aspirațiile naturale ale tinerei perechi: „*Domnia lui era aspră, atât de aspră, încât ne schimba tinerețea din bucurie în durere. El n-avea milă față de cei tineri, la el toate erau o datorie de fier.*”⁶

Dar, dacă timiditatea principelui Ferdinand îi paraliza acestuia orice act voluntar, Maria era o luptătoare înnăscută: „*Prea eram plină de viață și de imaginație clocotitoare, ca să pot păși pe cărarea îngustă, plictisitoare, fără avânt, pe urmele bătrânului rege, și atât de aproape de el încât îmi ascundea lumina soarelui.*”⁷

Primele forme de emancipare au luat formele cochetăriei feminine, atitudini nonconformiste prilejuite de depășirea la diversele ceremonii ale curților princiere înrudite din Europa și au culminat cu exilul de la Gotha, care a reprezentat în același timp și începutul unei destinderi între cele două trabere. „*În toate fazele educației și a uceniciei mele pe calea vieții – scria regina – am rămas o femeie tânără, sănătoasă și normală, care primea bucuria când i se ivea în cale, dar totodată și multiplele datorii ce-i erau impuse.*”⁸

⁴ *Ibidem*, p.11.

⁵ *Ibidem*, p.18-19.

⁶ I.G.Duca, *Memorii*, vol.I, ed.Expres, 1992, p.106-107.

⁷ Regina Maria, *op.cit.*, p.59.

⁸ *Ibidem*, p.257.

Cu timpul, regina Maria a reușit să înțeleagă puternicul sentiment al datoriei care îl călăuzea pe Regele Carol I, recunoscând că *«anii tinereții au fost o școală bună și că îmi dau seama că trebuie să-i fiu recunoscătoare.»*⁹

De asemenea, impresionante sunt și cuvintele reginei Maria la moartea regelui Carol I, survenită la 11 octombrie 1914: *„nu te teme, unchiule, îți vom duce vitejește opera mai departe. Mâna ta a fost grea, adesea mi-a apăsat tinerețea, însă erai drept și nepărtinitor cât te lumina gândul. Nu voi uita învățăturile tale deși cu greu le-am ascultat și cu greu le-am urmat; și acum ingenunchiată lângă tine, deși ești astăzi mut și nu mai poți să-mi poruncești, simt că totuși ai o solie pentru mine, nepoata ta care odinioară te-a tulburat atât. Da, unchiule, voi încerca să fiu cum ai fost tu, credincioasă până la moarte, să-ți iubesc țara cum ai iubit-o tu atâția ani îndelungați; cu voia lui Dumnezeu, îți vom duce înainte opera fără a ne teme.»*¹⁰

Așadar, regina Maria și-a croit drum în această țară necunoscută ei, a depășit piedicile pe care le-a întâlnit, era regină, femeie și mamă.

*„Copiii mei – spunea regina – erau punctul central al vieții mele. Femeile din rasa mea sunt mame pătimașe și nu ne putem închipui lumea fără copii. Toată munca, toată străduința și năzuința noastră n-au alt țel decât de a-i modela potrivit idealului nostru, de a-i face fericiți și de a le pregăti un viitor frumos. Camera copiilor era miezul imaginației mele și am putut să mă bucur ani îndelungați de plăcerea de a o vedea plină, deoarece numai primii doi copii s-au născut unul după altul, pe când între ceilalți patru au fost intervale mai lungi. Totodată mi-a fost mai dragă camera celor mici decât sala de clasă a copiilor, care îmi părea că-i îndepărtează cu un pas de vârsta cea de aur, ca un început al grijilor și al muncii.»*¹¹

I-a iubit pe fiecare dintre copiii săi, a suferit pentru ei, pentru decepțiile lor, și în același timp, s-a bucurat de realizările lor. Despre principele Carol spunea că era tot numai ordine și precizie și avea în el un tainic imbold de a domina, de a subjugă și de a impune restricții; principesa Elisabeta, cu toate că era foarte tăcută, avea o fire plină de căldură, de fantezie și de imaginație; principesa Marioara era toată numai zâmbete și blândețe, se mulțumea cu orice, se învoia cu supunere la toate jocurile celorlalți, fără a arăta dorința de a porunci sau de a domina; principele Nicolae era ceva de necrezut, nu putea niciodată să fie ținut în loc, era bucuria și chinul celor ce-l iubeau și trebuiau să îl țină din scurt; principesa Ileana era copilul întregirii reginei Maria, copilul sufletului său.¹² Ultimul copil, principele Mircea s-a născut la începutul anului 1913 și nu a avut parte de dragostea mamei lui decât până la vârsta de 3 ani. A murit în vâltoarea evenimentelor din toamna anului 1916 – în urma febrei tifoide pe care o contactase – aruncând-o pe regina Maria într-o stare de durere insuportabilă, aproape inumană. *„Copiii mei – scria regina Maria – mai ales când erau mititei de tot și neputincioși, îmi trezeau o dragoste aprigă și nespusă; atunci mi se părea că-mi stăpânesc fiecare picătură de sânge.»*¹³

⁹ *Ibidem*, p.25.

¹⁰ *Ibidem*, p. 370.

¹¹ *Ibidem*, p.280.

¹² *Ibidem*, p.282, 283, 284, 285.

¹³ *Ibidem*, p.312.

Pentru a-i completa portretul, trebuie să ne referim și la pasiunea Reginei Maria pentru pictură și pentru scris. Cum a început regina Maria să picteze și apoi, să scrie? În „*Povestea vieții mele*”, își amintește că, stând de vorbă cu prietena sa, Eliza Brătianu, aceasta a întrebat-o de ce nu face mai multe lucruri, la care regina i-a răspuns: „Pentru că nu sunt deșteaptă”. Răspunsul Elizei Brătianu a fost: „*N-ai dreptul să spui așa ceva. Ești plină de deșteptăciune, dar ești prea leneșă ca să te slujești de ea; ia încearcă și vei vedea câte lucruri vei putea face când vei înceta de a fi leneșă*”.¹⁴

Așadar, în urma acestei discuții regina s-a gândit că ar fi bine să-și încerce agerimea minții și s-a aplecat, mai întâi, asupra domeniului spre care avea aptitudini: pictura. Luase lecții de pictură cu profesoara soacrei sale – Ruth Mercier- renumită pentru pictarea florilor.

Regina Maria își amintea: „*prinsesem bine meșteșugul lui Mercier în întrebuintarea culorilor diluate într-un belșug de apă, așa încât florile mele și după ce se uscau păstrau o adâncime catifelată ce amintea natura și desfăta ochii*.”¹⁵ A început prin a împodobi cărți cu miniaturi, ajungând să picteze două cărți de mare însemnătate și cu un meșteșug care devenise desăvârșit. Prima carte a fost pictată pe hârtie japoneză, pentru marea sa prietenă Pauline Astor, ca dar de nuntă, iar a doua carte, mai meșteșugită, a pictat-o pentru soțul său, regele Ferdinand: „*E opera mea cea mai de seamă – scria regina Maria – și a fost plănuită cu gândul să las casei noastre ceva ce nu se putea înștrăina. Această a doua carte a fost pictată pe pergament și încheiată cu același dichis ca și cealaltă, doar că paginile aveau altă formă, cartea fiind mult mai groasă iar florile nu erau toate de aceeași culoare*.”¹⁶ Această a doua carte a fost expusă în mai multe expoziții și a obținut două medalii de aur: una la München, înainte de război și alta la Barcelona, în 1929.

De asemenea, regina Maria a condus societatea „*Tinerimea artistică*”, alcătuită dintr-o nouă generație de pictori, precum Ștefan Luchian, Arthur Verona, Kimon Loghi, Jean Al. Steriadi, Alexandru Szathmary, Constantin Artachino, Fritz Storck și despre care regina Maria spunea că „*era descătușată de principiile vechii școli, fără a-și lua libertăți peste măsură*”.¹⁷

În ceea ce privește scrisul, regina Maria își amintea: „*chiar din copilărie eram înzestrată cu o vie imaginație și îmi plăcea să spun povești surorilor mele, iar mai târziu copiilor mei. Frumosul juca un mare rol în toate. Frumusețea de orice fel ar fi fost, mă atrăgea, atât de limpede vedeam tot ce povesteam încât făceam pe ascultătorii mei să rățăcească prin locuri pustii, pe vârfuri de munți, pe lungi țărături de mare sau prin locuri îngrozitoare, unde se întâlneau cele patru vânturi. Într-o zi mi-a spus fetița mea, Elisabeta – mamă, ar trebui să scrii toate astea, ar fi păcat să lași să se șteargă tablouri atât de frumoase, ar trebui să le păstrezi. Ești născută să scrii basme*.”¹⁸

¹⁴ *Ibidem*, p. 125.

¹⁵ *Ibidem*, p. 126.

¹⁶ *Ibidem*, p. 128.

¹⁷ *Ibidem*, p. 130.

¹⁸ *Ibidem*, p. 350.

Așadar, la început, regina Maria a scris basme pentru copii, care nu erau opere literare de mare preț, dar trezeau viziuni de frumusețe și, uneori, emoții. Cu timpul a început să scrie și despre alte lucruri, cum ar fi zugrăvirea unui sat, un peisaj, un apus de soare, un drum prăfuit, și toate acestea din pricina iubirii tot mai mari pentru țara sa. „Înțelesei – scria regina – cât de adânc sorbisem în mine toate frumusețile ei, toate trăsăturile ei caracteristice, lucrurile ciudate ce deosebesc România și știam că voi fi în stare să le descriu, iar această siguranță mă făcea să mă simt puternică și bogată.”¹⁹

Ca urmare, regina Maria a scris două cărți despre România, „De la inima mea la a lor”, în care spunea că „iubirea mea e pentru această țară, pe care am făcut-o a mea prin lacrimi și suspine, a ajuns pentru mine ca o religie. Mă simt legată de ea prin lanțuri de oțel, legată prin inimă, prin creier și prin sânge. Simt că fiecare din cei șase copii ce i-am dat, e unul din inelele acestui lanț pe care numai moartea și dezastrul îl pot sfărâma.”²⁰

A doua carte a fost intitulată «Țara mea» și a fost scrisă în timpul primului război mondial, cu scopul – scria regina Maria, – «de a face cunoscută România și de a face cunoscut sufletul, de o melancolie stranie, al poporului nostru.»²¹

În tot timpul vieții sale, regina Maria a încercat să se facă utilă, să fie alături de supușii săi, lucru ilustrat la cel mai înalt nivel de munca de infirmieră pe care a desfășurat-o cu sârg și abnegație pe frontul din Moldova, în timpul primului război mondial. Îmbrăcată în uniformă albă a maicilor infirmiere, cu crucea albă de email la gât, atârnată de o panglică portocalie, trecea printre rândurile soldaților, oprindu-se la fiecare, pentru a oferi un pachet de țigări, o carte de rugăciuni sau o bucată de pâine pe care o tăia ea însăși.²²

Cu prilejul vizitelor prin spitale pline de bolnavi de tifos, doctorii au încercat să o convingă să poarte mănuși de cauciuc pentru a putea fi protejată, însă regina a refuzat afirmând: «cum aş putea să le cer să sărute cauciuc din India?»²³

Despre efortul neprecupețit al reginei Maria de-a fi mereu alături de soldații în suferință, scria și principesa Ileana, în amintirile sale: «mama era neconținut pe front, mergând dintr-un spital într-altul. Când se întorcea seara târziu, acasă, la Iași, după o zi întreagă de mers prin spitale, partea de jos a rochiei era de culoare gri-cenușie, ca și cum ar fi fost praf; dar nu era praf, erau păduchi; astfel mergea direct în odaia ei de baie, se băga în cada de baie cu rochia pe ea și se dezbrăca acolo; toți cei din jur erau înspăimântați și o îndemneau să-și facă injecții ca să fie protejată împotriva tifosului exantematic, care făcea ravagii; dar mama protesta, spunând: «eu nu mai timp să fiu bolnavă și atâta timp cât are România nevoie de mine, Dumnezeu o să mă ocrotească, nu pentru mine, dar pentru că țara are nevoie de mine.» În timpul războiului nu a luat nici un medicament preventiv și Dumnezeu într-adevăr a păzit-o.»²⁴

¹⁹ *Ibidem*, p.352.

²⁰ *Ibidem*, p.363.

²¹ Maria, Regina României, *Țara mea*, București, ed.Librăriei, Pavel Suru, 1919, p.1

²² Hannah Pakula, *Ultima romantică*, vol.I, Simon and Schuster, New York 184, (xerox), p.338.8

²³ Maica Alexandra, *Amintiri despre părinții mei*, în *Magazin Istoric*, mai 1996, p.45.

²⁴ *Ibidem*, p.46.

Ca urmare a eforturilor ei a fost răsplătită, prin intermediul minstrului Franței în România, contele de Saint Aulaire, cu «Medalia epidemiilor», bătută în aur, cu numele său gravat pe verso și a fost aleasă membră a Institutului Franței – Academia de Arte Frumoase – fiind prima femeie chemată la o asemenea demnitate.²⁵ Se poate spune, deci, că Regina Maria a luptat pentru țara sa ca un adevărat soldat care și-a făcut datoria, fiind conștiința vie a unității românești, simbolul încrederii în victoria finală.

Cunoscutul om politic, Constantin Argetoianu, prea puțin dispus să-și admire contemporanii, scria: «oricâte greșeli va fi comis Regina Maria, înainte și după război, războiul rămâne pagina ei, pagina cu care se poate făli, pagină care se va așeza în istorie la loc de cinste. O găsim în tranșee, printre combatanți, în rândurile înaintate, o găsim în spitale și în toate posturile sanitare, printre răniți și bolnavi, o găsim de față la toate adunările care încercau să facă puțin bine; nu a cunoscut frica de gloanțe și de bombe, cum nu a cunoscut teama și scârba de molimă sau nerăbdarea față de eforturile așa de des inutile provocate de dorința ei de mai bine. Regina Maria și-a îndeplinit datoria pe toate fronturile multiplei sale activități, dar înainte de toate, pe acela al îmbărbătării morale a celor ce trăiau în jurul ei, și aveau să hotărăscă, în cele mai tragice clipe, soarta țării și a neamului.»²⁶

Și după încheierea războiului, regina Maria a continuat să lupte, de această dată pe frontul diplomației, în vederea recunoașterii de către Marile Puteri a Marii Uniri de la 1918.

Acest lucru s-a întâmplat pe timpul desfășurării Conferinței de pace de la Paris din ianuarie 1919, când regina Maria a vizitat, mai întâi Parisul, apoi Londra.

În capitala Franței a fost primită cu mare entuziasm, a fost fotografiată, lăudată și se vorbea de ea pretutindeni. «*Din fericire – spunea regina Maria – nu mi-am pierdut capul, ci am rămas cu ochii larg deschiși și am ciulit urechile, am ascultat, am privit cu atenție, încercând să pătrund diversele curențe din jurul acestei noi Europe ivite din flăcără și cenușă.*»²⁷ La Paris, s-a întâlnit cu primul-ministru al Franței, G.Clémenceau, cu președintele Franței, R.Poincaré, cu primul ministru al Marii Britanii, L.George, cu președintele Statelor Unite, W.Wilson. De la Paris, regina Maria a plecat la Londra, unde s-a întâlnit cu reprezentanții guvernului, prilej cu care spunea regina Maria, „am demonstrat cu un entuziasm nedezmăniț, că țara noastră avea nevoie de ajutor imediat, căci eram cu spatele la zid.»²⁸

În urma acestor vizite, s-a spus că regina Maria «*pusese România pe hartă, la Conferința de pace de la Paris*», o apreciere foarte măgulitoare, la care regina a contribuit din toată inima.

«*Eram obosită, dar simțeam că făcusem tot ce mi-a stat în putință, cu curaj, bazându-mă în întregime pe intuiție. Am prezentat nevoile și aspirațiile popoului meu, am pledat, am explicat și am frânt numeroase lănci în apărarea lor. Am dat țării mele o imagine vie.*»²⁹

²⁵ *Ibidem*, p.46 și Maria Regina Românică, *op.cit.*,p.367.

²⁶ Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Ed.Humanitas, 1991, p.251.

²⁷ Hannah Pakula, *op.cit.*,p.483.

²⁸ *Ibidem*, p.494.

²⁹ *Ibidem*, p.503.

Deși a luptat cu toată ființa pentru poporul său și era iubită de supușii săi, regina Maria a fost tristă și nefericită în ultimii ani ai vieții, din cauza neînțelegerilor pe care le avea cu fiul său, regele Carol al II-lea. Pentru a-și găsi liniștea, regina s-a retras la palatul din Balciș, pentru care făcuse o adevărată pasiune și care încorporează în el bun gust și armonie arhitecturală. Simțind că sfârșitul îi este aproape, regina Maria a refăcut testamentul, introducând în el o ultimă dorință: inima când va înceta să mai bată, să-i fie scoasă din piept, pusă într-un glob de sticlă, introdus într-un scrin de aur împodobit cu stemele provinciilor României Mari și păstrată veșnic în capela ortodoxă «Stella Maris», din grădina palatului Balciș. *«Cu trupul voi odihni la Curtea de Argeș, lângă iubitul meu soț, regele Ferdinand, dar doresc ca inima mea să fie așezată sub lespezile bisericii pe care am clădit-o. În decursul vieții, atâția au venit la inima mea, încât moartă chiar aș dori să mai poată veni la ea, de-a lungul potecii cu crini ce mi-a fost mândria și bucuria.»*³⁰

În ce privește boala reginei Maria, după afirmațiile biografei sale, Hannah Pakula, aceasta suferea de o dilatare a vaselor sangvine, rezultând dintr-o formă rară de ciroză a ficatului sau, mai bine zis, de ciroză spleno-hepatică.

Regina Maria s-a stins din viață la castelul Pelicor, la 18 iulie 1938, la vârsta de 62 de ani, deci relativ tânără, și, așa cum scria Constantin Argetoianu în însemnările sale: *«nu se poate spune că nu a trăit. A cunoscut toate îmbătăririle vieții, ca regină și ca femeie, a cunoscut mari mulțumiri sufletești și pe cea mai mare dintre toate, aceea de a rămâne în istorie ca o icoană luminoasă pentru un întreg popor. Partea ei la războiul nostru de întregire este mare și oricât va fi păcătuț ca soție și ca mamă, toate i se vor ierta.»*³¹

A fost înmormântată la mănăstirea Curtea de Argeș – necropola familiei regale, la 24 iulie 1938. Se încheia astfel încă o pagină din istoria regalității române, o pagină glorioasă, a cărei eroină principală a fost Regina Maria. Moartea ei a produs o mare durere în inimile românilor, care au iubit-o și pe ea, care, la rândul ei, i-a iubit, lucru care reiese și din scrisoarea adresată țării sale și poporului său: *«eu am ajuns la capătul drumului meu. Dar înainte de a tăcea pentru veșnicie, vreau să-mi ridic, pentru ultima dată, mâinile pentru o binecuvântare. Te binecuvânteț, iubită Românie, țara bucuriilor și durerilor mele, frumoasă țară care ai trăit în inima mea și ale cărei cărări le-am cunoscut toate. Frumoasă țară pe care eu am văzut-o întregită, a cărei soartă am împărtășit-o atâția ani, al cărei vis strămoșesc l-am visat și eu și mi-a fost îngduit să-l văd împlinit. Fii veșnic îmbelșugată, fii tu mare și plină de cinste, să stai veșnic falnică printre alte națiuni, să fii cinstită, iubită, pricepută. Și acum vă zic rămas-bun pe veci, de acum înainte nu voi mai putea trimite nici un semn; dar, mai presus de toate, amintește-ți, poporul meu, că te-am iubit și că te binecuvânteț cu ultima mea suflare.»*³²

În concluzie, am încercat să schițez un portret al Reginei Maria, privind-o din mai multe unghiuri și anume: ca tânără principesă la Curtea Regală a României, ca mamă

³⁰ Neamul Românesc, nr.164, anul XXXIII, 31 iulie 1938, p.1.

³¹ Fond Constantin Argetoianu, vol.-II, doar 73, f.259.

³² Neamul Românesc, nr.164, , anul XXXIII, 31 iulie 1938, p.1

iubitoare, ca pictoriță și scriitoare, ca soldat și diplomat pe frontul afirmării interne și internaționale a țării sale.

Este un portret poate incomplet, dar personalitatea Reginei Maria este atât de mare, încât devine foarte greu de cuprins în câteva pagini.

Putem spune, fără teama de a greși, că Regina Maria a fost în ochii contemporanilor săi, dar și în ochii celor de astăzi, un izvor de bunătate și milă pentru cei nevoiași, «*când trecea regina pe lângă cineva, prin privirea limpede a ochilor săi, îl umplea de speranțe și bucurii. Nimeni n-a știut ca ea să mângâie sufletul printr-o simplă privire. În zilele cele mai negre ale națiunii române, privirile curate ale reginei Maria străluceau deasupra orizontului nostru ca o stea care arată calea salvării.*»³³

Sketch of a Portrait: Queen Mary of Romania

SUMMARY

One of the most beloved feminine characters in the history of Romania, Queen Maria, wife of King Ferdinand, was a refined intelligence and an elegant presence. Her beauty became legendary, her good taste made of her one of the important promoters of Art Nouveau in her kingdom, and a true patron of arts, her patriotism brought her in the first ranks, during the World War I, when she encouraged the soldiers, the wounded, when she became involved in the diplomatic events which were taking place and had a major influence upon the life of Romania. Her kindness and devotion to the Romanian people made her very popular.

³³ A.N.I.C., Fond Casa Regală, Regle Carol al II-lea, dosar 2241938, f.112./